

Tabu genetyczne

Tabu – w najogólniejszym sensie głęboki i fundamentalny zakaz kulturowy, którego złamanie powoduje spontaniczną i niejednokrotnie gwałtowną reakcję ze strony ogółu przedstawicieli tej kultury, gdyż jest przez nich odbierane jako ... zagrożenie dla dalszego istnienia danego społeczeństwa.

Wikipedia

O tabu genetycznych napisano pewien czas temu w tygodniku *Nature* (3 października 2013), oceniając ich siłę. Zaczęło się od pomysłu psychologa z Uniwersytetu w Oregonie, żeby poszukać genu „inteligencji” w grupie osób o współczynniku inteligencji powyżej 150.

Inteligencja, stopień tabu wysoki. Współczesna genetyka może pokusić się o porównanie genotypów ludzi o wysokich wskaźnikach IQ z genotypami tych o niskich. Ale CO TO JEST INTELIGENCJA? Historia oznaczania IQ aż nadto wyraźnie wskazuje, że trudno znaleźć wspólną paletę cech dla całego ludzkiego gatunku, określającą stopień „inteligencji”. Kosztowne badania genów 125 tysięcy ludzi wskazały na trzy warianty w populacjach, w małym stopniu zależne od długości szkolnej edukacji. Na pewno bieda w rodzinie ma tu większy wpływ. Czytelnicy artykułu w *Nature* pytani, czy należy zaprzestać dalszych badań ludzkiej inteligencji, odpowiedzieli w 88,3% – nie.

Na ankietkę odpowiedziało do końca 2012 nieomal 4 tys. czytelników.

Rasa, stopień tabu bardzo wysoki. Badania w tym kierunku już wcześniej obarczone były podejrzeniem o chęć wykazania wyższości „białej” rasy. I już we wstępnych badaniach genetycznych wykazano, że indywidualne różnice w obrębie tej samej „rasy” są większe niż między grupami. Pozostaje ciekawe pytanie, dlaczego przy wspólnocie genotypów (*Homo sapiens* od 7 mln lat) ludzie tak bardzo różnią się cechami zewnętrznymi (fenotypy, ukształtowane zaledwie setki tysięcy lat temu). Tabu rasowe jest tak silne, że na razie uniemożliwia jakiegokolwiek badania świadczące o różnicach (niekoniecznie wyższości/nіższości) genetycznych między przedstawicielami różnych grup etnicznych. Ale 86,1% czytelników *Nature* nie chciało zaprzestania tych badań.

Agresja, przestępczość, stopień tabu łagodny. W ostatnich 20–30 latach wzrastała liczba prac, w których poziom indywidualnej agresji kojarzono z pewnymi wariantami określonych genów lub nawet z kompletem chromosomów. I znowu badacze natknęli się na podstawowy problem PRZED rozpoczęciem badań: jak oddzielić wpływ genów od kryminalizującego wpływu otoczenia. Mimo daleko posuniętych wątpliwości, co do „dowodów” genetycznych, zdarzają się jeszcze wyroki sądowe, w których genotyp przestępcy wiązany jest z jego „dokonaniem”. Nie należy przerywać takich badań, odpowiedziało 93% czytelników.

Seksualność, stopień tabu łagodny. Tu używanie mają wszyscy czekający na wyniki poszukiwania genu homoseksualności (pierwsze doniesienie pozytywne, następnie zdezawuowane, 1993). Odpowiedź na pytanie o genetyczne podłoże homoseksualności, transseksualizmu i temu podobnych wariantów ludzkich ukierunkowań seksualnych jest na razie odpowiedzią o charakterze politycznym i nauka słabo jest tu słyszalna. Amerykańskie Instytuty Zdrowia (NIH) zalecają prowadzenie w tym kierunku badań naukowych, ze szczególnym uwzględnieniem danych epigenetycznych (zmian w genach w trakcie życia jednostki, nie wszystkie są dziedziczne). 92,6% czytelników uważa, że takich badań nie należy zaprzestawać.

Jeden z badaczy genetycznych tabu podsumował trafnie tę dziedzinę: *Z każdym rokiem, gdy dalej posuwam się w moich poszukiwaniach, otrzymuję tę samą lekcję: nie chodzi o geny lub warunki środowiskowe. Obie okoliczności są równie ważne.*

Magdalena FIKUS